

In een volgend artikel, omdat dit schrijven te lang zou worden.

C. B.

PERSCHOOUW.

Verbetering van den kerkzang.

Hoe eenigszins spoedig tot verbetering te komen inzake het kerkgezag, dat inderdaad droevig is en dat zijn droeven staat ook aan de buitenwereld laat demonstreeën in den tijd der radio-preekken? Het valt niet mee, maar de v. Dijk meent, blijkens het verleden week uit „Geref. Theol. Tijdschr.“ aangehaald artikel, dat de door „De Harp“ gewezen weg helpen kan tot betrachting van spoed:

Dit alles zou kunnen zonder dat Art. 69 D. K. O. behoefte veranderd te worden, of zonder dat men met dit artikel had te exerceeren gelijk de kerk van Amsterdam-Zuid in H. V. deed.

Zooals bekend was door het „Chr. Tijdschrift voor Radio“ zingen vele kerken in dat Verband het Nieuw-Testamentisch Kerklied.

Amsterdam-Z. deed dit nog niet. Maar thans heeft de kerkeraad een beslissing genomen. Hij is in meerderheid van oordeel, dat invoering van het N. Test. niet alleen geoorloofd is, wanneer Art. 69 van de K. O. gewijzigd wordt.

Tegen deze wijziging heeft de kerkeraad geen bezwaar. Er zijn zeker omstandigheden, die een dadelijke wijziging momenteel onmogelijk maken.

Toch meent de kerkeraad te kunnen en te mogen overgaan tot het in gebruik nemen van de bekende Proeve, omdat uitgesproken is dat Art. 69 gewijzigd moet worden en ook inderdaad zoo spoedig mogelijk gewijzigd zal worden.

In mijn jeugd waren er jongens — ze zijn er geloof ik nog — die als hun meester voorbijkwam, tegelijk de ket. afnamen en de tong uitstaken. Ik weet niet of de K. O. Art. 69 dit keer niet ook zoowat weidervariert.

Een eeuw geleden nam men het Bilderdijk nogal kwalijk dat hij met zijn eerste vrouw nog corresponderde, nadat hij den naam van Mevrouw K. W. reeds op het schutblad van zijn bijbel had gezet.

Hoe dit ook zij, dit is zeker, dat ik niet graag de logica van Amsterdam-Zuid H. V. zag toegepast op ons „Spoorboekje“.

Wat het dan een pêle-mêle zou worden bij de Nederlandse Spoorwegen, een paar weken voor elke nieuwe dienstregeling!

En dan is daar nog altijd de vermaning van de heeren Dr. de Moor en Goldschmeding: om in ieder geval terug te komen op het verkiezen van de oorspronkelijke wijzen: die voor toepassing van het systeem van „heele en halve“ noten ontworpen zijn, en dus reeds uit een oogpunt van muzikale eerlijkheid en ernst niet mógen worden verhaasteld tot melodieën, waarbij elke noot gelijken duur heeft. Als men — ook al weer langs radio-telefonische weg — buitenlandse kerkdiensten hoort — vlakbij kan men ook de Roomschen af en toe in beweging hooren komen — dan bemerkt men, dat een men-chenmassa zulken zang wel aan kan.

Nog eens: „angst voor moraal“.

De lezers herinneren zich, dat ik verleden week de Gorter citeerde, die in „De Stroom“ constateerde, dat verscheidene hedendaagsche auteurs door hun schrijftant — een precies verhaal, maar met angstvallige vermindering van een „toepassing“ — bewijs gaven van een zekeren „angst voor moraal“; men mocht hen eens voor dominees aanzien.

Deze week komt in hetzelfde blad een artikel (onder teekend: H. Cramer) verzekeren, dat men uit de manier van schrijven van zulke auteurs, als de Gorter op het oog had, nog niet concludeeren mag, zoo, als de Gorter het deed. We lezen:

Toen ik in mijn eerste gemeente kwam, vond ik daar een Zondagsschool, waarmee ik spoedig contact kreeg, zoo, dat ik zelfs aan een klasse mee vertelde. Wij verhaalden daar den saamgestroomden kleinen geschiednissen, die door brave juffrouwen uit jaargangen „Vrij en Vroom“ en andere waardevolle godsdienstige lectuur van ouden en nieuwen — vooral ouden — datum naarstig werden samengelezen. Zij handelden meest over onderdrukte jongetjes en zoete meisjes. Ook wel omgekeerd. Daarbij deed ik al spoedig de stevaste ervaring op, dat met eenige eeuwenoude vertelkunstmiddelen het nog wel mogelijk was, de kinderen naar die verhalen te doen luisteren. „Kostte moeite, maar het ging. Maar niet zoodra hief ik het slot der historie aan, zoo in den tram van: „Vinden jullie dat nu niet heel leelijk van Marietje, om zoo maar te gaan spelen, voor ze haar breikous af had“, of: „Wat zal die Kees toen een heerlijken Kerstnacht gehad hebben, toen hij al zijn speelgoed aan dat arme jongetje had gegeven“, of de aandacht verdween als bij tooverslag. De enkelen, die er bij ongeluk nog naar luisterden, hebben nimmer eenige bewondering of instemming, maar altijd een verbaasde minachting getoond voor zulke vreemde misbakels van kinderen. Maar gewoonlijk luisterden ze heelemaal niet.

Nu zijn groote menschen met kinderen. Geen wonder, want ze komen er lijnrecht uit voort. Als de G. het niet geloof, moet hij het op de kansel maar eens probeeren, net zooals ik op die Zondagsschool. Hij heeft dan niet van Marietje en Kees te vertellen of uit „Vrij en Vroom“, maar kan zijn kous bepalen tot hun uit de korte kleeren gegroeide parallelen. Hij moet maar eens vertellen van „Gosia Berling“, of „Brand“ of „Paroival“ of „Ole Tuft“, of dergelijke heeren van onverlicht stichtelijken huize. Als het slot aangeheven wordt: „Vinden jullie nu niet...“ enz., dan komen plots al de ingehouden kushjes en versitterijtes los. Er breekt wat. En dat zijn dan nog allemaal menschen, saamgekomen met de bewuste bedoeling van moraal te hooren.... Zelfs daar gaat het niet.

Die psychologische ontdekking hebben de door De G. gewraakte „kringen van cultureelen“ nu klaarblijkelijk ook gedaan. En, verstandiger en soepeler dan veel andere kringen, trekken zij er hun profijt uit en regelen zich ernaar. Zou het niet zoo komen dat zij zoo schrijven? Die verklaring lijkt mij veel eenvoudiger en ongedwongener dan die van De G., dat zij lang zouden zijn voor dominees te worden gehouden. „Och kom, daaraan zal Ina B., toen ze haar Artis-impressie schreef, geen oogenblik gedacht hebben, noch een dier anderen. Waarom zouden zij daar bang voor zijn? Dominee is een keurig net beroep. Algemeen geacht en gerespecteerd. Heeft de G. dat nog nooit opgemerkt? op huisbezoek bij, zal hij, ook in van allen godsdienstigen volkomen onthloote gezinnen, bijna altijd met gepaste eerbied en aandacht zijn ontvangen, juist als dominee. Zoo zelfs, dat nu en dan de argwaan van camouflage zich opdringt. Neen, dat kan het niet zijn. Voor dominee gehouden te worden zal die „kring van cultureelen“ niets kunnen schelen.

„Dominee is een keurig net beroep“

Zeker, zeker; mits... de man de „toepassing“ maar niet dubbelzinnig maakt of krachtig aandringt in concrete vormen. En aangezien het daar nu juist op aankwam, geloof ik nog niet, dat de Gorter hierna van ongelijk overtuigd is.

Maar — hij zelf zal het woord nog wel nemen. De redactie, zegt, dat zij „zijn W.E.W. antwoord“ nog hoopt te geven.

„Zijn W.E.W.“

Eigenaardig, dat zulk een titulatuur ook hier nog voorkomt. Dat zij verdwijne!

Tegen de bioscoop in het jaar 1770.

Sedert eenige weken bestaat er in een academiestad een nieuw orgaan, dat den naam „gereformeerd“ in discrediet kan brengen. Het heet: „De Proefsteen Zions“, noemt zich — waarschijnlijk zonder opdracht — „orgaan der Oud-Gereformeerde Gemeenten in Nederland“ en is geschreven in een taal, die met het Hollandsch dezer eeuw af en toe een woord gemeen heeft. De spelling behoort tot één eeuw. Auteur is iemand, dien men pas tot „dominee“ promoveerde.

In dit orgaan treft men een

Stichtelijke samenspraak

tusschen een Pastoor, een koopman, een hoer en een visscher; reizende in het jaar 1770 in een trek-schuit van Groningen naar Amsterdam.

Let op het jaartal 1770, en lees dan wat in deze samenspraak de „Visscher“ zegt op des Koopmans vraag:

K. Maar wat is er u dan nog meer tot een aan-stand, visscherman?

V. Nog zeer veel! Al dat dobbelen en spelen, dat habels-kermis houden, al die openbare plaatsen der ijdelheid, schouwburgen en bioscopen, alwaar den duivel op het hoogst zijn rol speelt om de zinnen des menschen te verblinden. Om nog te zwijgen van de z.g.n. christelijke plaatsen van vernakelijkheid, welke juist het gevaarlijkst nog zijn. Ik heb menschen ontmoet, die zichzelf en ook mij willen wijs maken, dat zij in zoo'n chr. bioscoop meer gesticht werden dan in de kerk onder een goede predicaatie, want door sommige b.v. „bijbeische stukken“, waren zij zoo nangelaan en ontroerd, dat zij haast van tranen niet konden bedwingen, helgeen haast in de kerk nooit gebeurde. Haar immers een bewijs dat er toch ook nog wat goeds in is!

O! ellendige Ezau's tranen, welke afkeer door den duivel uit de oogen worden geperst; tranen, op welke ik niet gaarne naar de eeuwigheid zoude gaan.

Ach! dat de oogen toch eens geopend mochten worden, van ons diepgezonden volk, want het snelt, onder welke mooie namen en leuzen dan ook, met rasse schreden naar den afgrond en maakt zich rijp voor haren ondergang.

Weer het bekende verschnijfel: men kan zijn eigen tijd in deze z.g. oud-gereformeerde kringen niet aan, en moet daarom altijd naar vervlogen eeuw terug, totdat men zelfs in maligheden vervalt als van een christelijke bioscoop — in 1770.

O ja, de trekschuit.

En de routine van het heen-zeggen.

En het gezeul met denkbeeldige vaderen.

Je rilt, als zoo'n blaasje door een denkend mensch op straat gevonden wordt, hijaldien deze eens mocht willen weten, wat „gereformeerd“ is, en wat een „dominee“ zou willen vertellen.

Over Albert Schweitzer.

In deze weken treft men allereerst den naam van Albert Schweitzer. Elders in dit nummer wordt ook over hem geschreven. En in aansluiting daaraan geef ik uit de veelheid van lectuur over dezen allermerkwaardigsten man hier iets weer van wat dr F. v. Gheel Gildemeester over hem schrijft in de Hervormde „Haagsche Kerkbode“:

Het is mij zeer aangenaam, dit vierhonderdste „Gemeentebelang“ te wijden aan de komst onder ons van Albert Schweitzer, op Vrijdag den 27sten April en Dinsdag den 1en Mei.

Mijn trouwe vriendin, Mevrouw van der Klacht, die deze reeks van 400 „G.B.“ soms goedkeurend en soms afkeurend gevolgd heeft, (ja die mij eens in allen ernst gevraagd heeft, haár de proeven te laten corrigeren!) is een beetje warm geloopt over zekere knabbelkritiek die geknaagd heeft aan dat prachtige werk van Schweitzer. Ik heb haar tot bedaren moeten brengen. „Heb je het gehoord?“ vraagt ze mij; „heb je het gehoord? In zedingskringen heeft men weer wat aan te merken gehad op dien grooten man; en heeft als een soort van beschuldiging tegen hem ingebracht dat hij is die hij is, en niet gefatsoeneerd

naar orthodoxen suik. „Het heeft mij echt bedroefd“, zeide zij. (Mijn vriendin is een haagsche, en als zij zegt, dat zij „bedroefd“ is, dan heeft men haar echt nijdig gemaakt!) — dus ze is er boos over geweest; en ik kan het begrijpen, en op mijn beurt heb ik haar eens met plezier laten uitpakken. „Kijk“, zei ze, „zoo'n reuze-kerel, die daar de prachtigste positie en de prachtigste vooruitzichten opgeeft om de inwendige stem van den Heiland te volgen; die daar zijn leven offert aan de ongelukkige negerbevolking — die zal hier met wantrouwen bejegend worden en in een hoek gezet als niet-orthodox? Als de Heiland zelf wederkomt, dan zullen die Schriftgeleerden Hem ook wel niet „orthodox“ vinden! Maar gemeten aan het woord. „Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat Ik u gebied“, is prof. Schweitzer zeker een van Jezus' beste vrienden.“

Ik kon er niet veel tegen in brengen; en heb mijne rechtvaardige vriendin beloofd van hare „droefenis“ aantekening te houden in deze notulen.

Wien het aangaat, kan er dan zijn voordeel mee doen. Alexander Schweitzer is thans zeker een der best bekende en toegejuichte protestantsche Europeanen; men heeft hem al een protestantsche Franciscus van Assisi genoemd, en zijn gaan naar Lambarene, onder den evenaar in W.-Afrika, een datum in onze kerk- en beschavingsgeschiedenis. De drie boeken, die over Schweitzer in onze taal zijn uitgekomen, zijn veel gelezen; vele van onze lezers kennen ze; anderen hebben over hem hooren vertellen.

Veel nieuws is er niet meer over hem mee te deelen.

Prof. Schweitzer heeft drie doctorsbullen. Hij is doctor in de filosofie; professor in de theologie, doctor in de medicijnen, en schrijver van een studie over Joh. S. Bach, die hem als dit bestand zeker een doctoraat in de muziek zou hebben bezorgd. Dit boek is in het Duitsch, in het Fransch en in het Engelsch uitgegeven.

Bovendien is Schweitzer een kundig orgelbouwer; — heeft hij goeden raad gegeven bij den ombouw van menig groot kerkorgel in den Elzas, en invloed gehad op de techniek van den orgelbouw in Duitschland en in Frankrijk.

Schweitzer is een zeer universeel man. Hij is in Januari 1875 (dat goede drievienjaar) geboren in Kaisersberg in den Elzas; toen de Elzas Duitsch was. Maar hij heeft ook in Frankrijk vele vrienden. Van de Elzasers wordt gezegd: „ze hebben wel een geboortegrond, maar geen vaderland“, nu zijn geboortegrond had hij hartelijk lief, maar dat kon hem nooit verleiden om op andere volken naar te zien of ook andere volken te haten. Ook interconfessioneel voelde Schweitzer. Zijn vroegste herinneringen zijn aan een dorpskerk, waar zijn grootvader predikant was, en dezelfde kerk voor den protestantschen en voor den roomschen eeredienst werd gebruikt. Ook bezochten daar, bij afwezigheid van een der beide voorgangers, de collega's elkanders kerk. (Kom daar nu eens om!)

Schweitzer is als theoloog een man van groote betekenis. Niemand minder dan onze professor P. D. Chantepie de la Saussaye in Leiden schreef naar Lambarene, om hem te vragen zijn opvolger te worden. En ook daarginds in het heete land heeft hij nog werken van wetenschappelijke waarde geschreven. Is dat ook verbaazend wakkend? Wanneer men zich voorstelt hoe zijn woning er uit zag: wat voor „studie-kamer“, wat voor hulpmiddelen die geleerde had, dan begrijpt men de bewondering en de verbazing die zijne vrienden vervult over dergelijke prestatie. Men heeft hem hier gevraagd, hoe hij dat toch had kunnen doen? en zijn antwoord luidde: „wel ich so früh hin“, „omdat ik zoo bij ben“. De blijdschap des Heeren, waarde lezer! de blijdschap des Heeren, die sterfte is!

Welm deze professor in de theologie aan de hogeschool te Straatsburg is op ruim dertigjarigen leeftijd nog in de medicijnen gaan studeren, omdat hij zoo getroffen was door wat hij gelezen had aangaande het lijden der negers in Afrika en bepaald in het Afrika onder den evenaar. Melancholie, en allerlei andere huidaandoeningen, en vooral ook de slaapziekte teisterden daar de bevolking, en Schweitzer had er maar geen vrede mee, dat hij daar niets tegen deed. De „gelijkenis“ (waarom is dit een gelijkenis en geen geschiedenis?) van den rijken mensch en den armen Lazarus werd nieuwe werkelijkheid voor hem. Wij zijn die rijke, wij met alle hulpmiddelen onzer wetenschap, en die arme volken daarginds, die zijn Lazarus; zij zitten voor onze poort, ook vol zweren. Moeten wij gedachteloos zijn als die rijke mensch die zich heelemaal niet in den nood van den ander indacht?

Deze overwegingen drongen professor Schweitzer om zijn professoraat, zijn orgelspel en zijn letterkundig werk te laten varen en als arts naar dat heete land aan de Lambarene te gaan. Omstreeks Paschen 1913 ging hij voor het eerst.

De kosten droeg hij in het eerst heel alleen. Hij gaf er aan wat hij verdiende met dat klassieke werk over Bach, en met zijn orgelconcerten. Later is hij krachtig gesteund uit Europa, na den oorlog natuurlijk minder. Voor een tweede keer is hij gegaan alleen. Mevrouw Schweitzer kon het klimaat niet verdragen. En nu wenscht hij binnenkort weer naar Lambarene te gaan; en verdient het vele geld, dat hier noodig is op nieuw met orgelconcerten en lezingen.

Er zijn zoo van die menschen, bij wie men na een poosje stil wordt.

Het gevaar van een enkel en alleen gemededeel woordje.

Dr. H. H. Barger schrijft in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“:

De godsdienstoefening is geen methodistische vergadering, geen opwekkings of evangelisatie-samenkomst. En nu vrees ik, dat dit maar al te veel uit het oog verloren wordt. Men loopt gevaar van de prok een gemededeel woordje te maken. De leek vindt dat doorgaans niet onaangenaam, maar weet hij dat wel wat hij begeert? Als het een leek mocht wagen,

die voor-
niet dat
leek zijn
ming kre-
als het
gewekt,
gaande
wordt d
Zondags
niet ger-
op het p
die in b
niet, dat
maken.
predik-
eens gel-
over den
meer
zeggen
diker,
en dan
gens ov-
dienaar,
over lam-
Spaier
van dozen
overwegen

Het ond-
acht voor
uit „De G

De sci-
dat in k
gemeede
geschrift
voort o
hanten to
figuur, I
als men
bijbelver-
geest va
trekt de
menschen
waren ge-
het ve-
hietlo to
maatscha
vorm op
Veel nie-
Leekedic
was er
nieuws
eens, da
hiedt hij
vorm
is niet a
geschied
De Jong
gloed, E
geschrift
anders.
veel als
sel van
wijze, w
worden.
di waa
boek is
mensch
tegen b
telkens
van ons
die wij
van de v
loepansit
lijke lev
waar
werkstak
te brong
ein tot
maatsch
dier, alle
hiet tot
„Ecclesia
gatiere
leering
De rond-
het werk.
„Ecclesia“
merkt ond
Er is
schrale ve
voor geën

Charivar
toeschieden

Wat zijn
Wie we

Veel
Zonder
ook vaak

ken. Maar
vertwijfelin

Dr W.

Het ga

lit bedroefd".
je, en als zij
en haar echt
ver geweest;
bent heb ik
„Kijk", zei
digste positie
l om de in-
en; die daar
bevolking —
vorden en in
de Heiland
deelden Hem
gemeten aan
gij doet wat
n van Jezus'

en heb mijns
„droefenis"
en.
eel mee doen.
een der best
europeanen;
e Franciscus
Lambarene,
dum in onze
rie boeken,
uitgekomen,
kennen ze;
riellen,
hem mee te

ullen. Hij is
de theologie,
n een studie
estond zeker
bezorgd. Dit
n in het en-
orgelbouwer
ombouw van
invloed ge-
in Duitsch

m. Hij is in
oren in Kai
Duitsch was
den Van de
eel een ge-
ijn geboorte-
n hem noch
zien of ook
ioneel voelde
zijn aan een
ant was, en
en voor den
ik bezochten
voorgangers,
nu eens om
van groote
professor P.
schreef naar
ger te wor-
deft heeft hij
geschreven,
er men zich
it voor „sta-
geleerde had,
de verbaasde
te prandatie
hij dat toch
midde: „weil-
n". De blij-
dijdschap des

an de hooge-
rigen leeftijd
mdat hij zóó
d aangaande
paald in het
d, en allerlei
alaapzichte
tizer had er
s tegen deed
enis en geen
n den armee
or hem Wij
ouzer weten-
te zijn Laza-
vol zweren
rijke mensc
n den ander

r Schweitzer
zijn letter-
ts naar dat
t. Omstreeks
l alleen. Hij
assieke werk
Later is hij
orlog natuut
gegaan allen-
et verdragen
r Lambarene
niet noodig is
en.

men nu een
kel en alleen
en Weekblad
iatische ver-
disatie samen-
n veel uit het
van de preek
e leek vindi-
weet hij dan
nocht waren

die voortdurend in theologische vragen zit, kan ik
niet dat best begrijpen. Maar menigmaal verstaat de
leek zijn eigene behoeften niet. Een gewekte stem-
ming kan gezegd zijn voor het oogenblik, maar
als het derde deel die stemming door het tweede deel
gewekt, al te niet doet, dan blijkt daaruit hoe voorbij-
gaande zij is. De stichting, de opbouw der gemeente
wordt daardoor niet bereikt. Het govaar, om des
Zondags maar een gemeedelijk woordje te geven is
niet gering, vooral als men gemakkelijk spreekt of
op het papier improviseert. De fout van den predikant,
die in bovenbedoeld stuk gekapitteld wordt, was m.i.
niet, dat hij met het derde stuk zijn preek „af" wilde
maken, maar dat hij het hoogtepunt zijner
prediking in het midden stelde. Ik heb
eens gehoord van een bejaarden prediker, die sprak
over den tekst: Hebt gij mij lief? Nadat hij die vraag
meer objectief had behandeld, eindigde hij met te
zeggen: En als nu de Heer aan mij vroeg: Gij, pre-
diker, hebt gij mij lief? dan zou ik antwoorden...
en daarop kwam een ootmoedig en geloovig getui-
genis over de lippen van dezen verrijzen evangelie-
dienaar, die een ontzaglijken indruk maakte en waar-
over lang daarna nog gesproken werd.

Spatieering van mij. Niet in alles deelen wij de opinie
van dezen schrijver. Maar toch is er hier wel iets te
overwegen.

„Machteloosheid en krachtsontplooiing der kerk".

Het onderwerp is niet nieuw; daarom vraag ik aan-
dacht voor volgende recensie van Herman Middendorp
uit „De Groene Amsterdammer".

Dr L. N. de Jong. De schutsengel. Assen
1927. Van Gorcum en Comp.

De schrijver van dit boek, bewogen door het vele,
dat in kerk en maatschappij onthindend werkt en de
gemeenten verlaat, heeft zich gevoeld een
geschrift samen te stellen, waarin een poging gedaan
wordt om te komen tot meer eenheid en den weg te
bannen tot meer levensgeluk. Hij schied een allegorische
figuur, Ecclesia — een eenigszins gevaarlijke naam,
als men bedenkt, hoeveel er over dat woord in de
bijbelvertalingen al te doen geweest is! — die den
geest van de christelijke kerk verbeeldt. „Ecclesia"
trekt de wereld door, komt in aanraking met de
mensen en de maatschappij, en leeraart overal den
waren godsdienst, die volgens haar niets anders is dan
„het verlangen om God te dienen uit eerbied en
liefde tot God en uit liefde tot de menschen en de
maatschappij". Zoo werd het boekje een „in verhaal-
vorm opgezette, vrijzinnig-christelijke geloofsbelijdenis".
Veel nieuws staat er niet in; het onderwerp is in de
Leekelichtjes van de Genestet al uitgeput. Maar het
was er den schrijver ook niet om te doen, wat
nieuwe te geven, hij is het blijkaar met Goethe
eens, dat hij dit niet zou kunnen, en evenals Goethe
biedt hij het bekende nog eens aan, in een anderen
vorm. En, het moet opgemerkt worden, die vorm
is niet slecht gekozen. De levens-, liden- en strijd-
geschiedenis van „Ecclesia" maakt indruk. De heer
de Jong schreef met overtuiging, met bezieling en
gloed. En toch, toen ik trachtte, dit merkwaardige
geschrift tot op den bodem te peilen, vond ik iets
anders. Vernuft. De uitkomsten passen allemaal te
veel als een dekseltje op het pannetje met het brou-
sel van „wat vrijzinnige christenen gelooven". In de
wijze, waarop „heldendom" en katholicisme op zij
worden geduwd, komt dit eigenaardig uit. Ik schrijf
dit waarlijk niet, om aan de verdiensten van dit
boek iets af te knibbelen. Welk ernstig denkend
mensch van onzen tijd zou bezwaar kunnen hebben
tegen het enig-groote principe, dat de schrijver
telkens weer op den voorgrond stelt: dat de waarde
van ons menszijn wordt bepaald door de liefde,
die wij voelen voor onzen naaste en het besef
van de verantwoordelijkheid voor onze daden. Maar de
toepassing, die de auteur geeft op het maatschappe-
lijke leven, is zwak. Ik wijs hier op de bladzijde,
waar „Ecclesia" komt te midden van een groep
werktakers, en waar zij dezen onder het oog tracht
te brengen, dat zij, ontbindend te werk gaande, nooit
iets tot stand kunnen brengen... terwijl zij, op niet
maatschappelijk terrein, er volstrekt niet tegen op
ziet, alles onderschoven te keeren, voor er iets posi-
tiefs tot stand zal worden gebracht. De kracht van
„Ecclesia" is betoogde schuilt voornamelijk in het ne-
gatieve, en daardoor wordt de waarde van haar
leering wel zeer beperkt.

De rondgang van „Ecclesia" heet ook hier een nega-
tief werk. Men zegt dat onder orthodoxen graug van de
„Ecclesia" der orthodoxen. Hier wordt hetzelfde opge-
merkt onder niet-orthodoxen van hân Ecclesia.

Er is tegenwoordig alrijdt een hors-d'oeuvre van
schrale vertroosting op ons menu te krijgen, en dan
voor geen prijs. Ongelukkig, wie al te gretig er op af gaat.

Granvelle en wij.

Charivarius schrijft in zijn laatste Rijnzang over de
geschiedenis des Vaderlands, handelend over Granvelle:

Wat zijn moraal betreft, die liet wel wat te wenschen.
Wie werpt den steen op hem? Ook kardinaals zijn
[menschen].

Veel aanstond gaf het niet 't Was dief en dieffes-
[maat].

Geen onkle groote heer was zijvar op de gruit.
En zonder w'in ons hart zooveel van hen verschillen?
Als elk ons zeggen moest, wat of hij 't liefst zou
[willeen].

Dan hoorde je wat moois. De meesten leven rein.
Omdat 't zoo moeilijk is, onzedelijk te zijn.

Zonder dien humor, zeggen de onzen dat laatste
ook vaak zoo; tenminste als ze in het algemeen spre-
ken. Maar hier van „de meesten" te spreken, dat is
verwijfeling of spot van Charivarius.

Geen concentratie.

Dr W. E. Engelkes schrijft in „Woord en Geest":
Het gaat uiterst moeilijk in een omgeving, waar het

uiterlijke in strijd is met het innerlijke, zich te con-
centreren.

Daarom is ook geen debat zóó verward en zoo van
honderd kanten tegelijk aangepakt als het debat over
de kwestie Geelkerken. Het uiterlijk is ginds in strijd
met het innerlijk; en wie concentreert zich daar in
den strijd op het kernpunt?

Wat God zegt of wat ik zeg.

De heer A. Janse schrijft in „De School met den
Bijbel":

Daar is een geslacht dat redeneert — het stamt
uit de 18e eeuw van Rationalistische vader en van
Mysticistische moeder. Een van hen troostte een weduwe
op de begrafenis van haar man aldus met blijmoedig
lachende logica: als je 'nu maar kunt zeggen: wat de
Heer doet is welgedaan; als je nu maar kunt gelooven
dat het goed is voor je en voor je man; als je nu maar
kunt rusten in zijn beleid... dan is alles goed;
dat kun je je tranen drogen, dan is deze dag net als de
vroegere. Zoo redeneerde die man en die rede-
neering sloot als een bus. En de man glimachte zoo
zelfgenoegzaam om 'n mooie logica, dat de mede-
lijdende, medetreurende, medeweeneinde
Christenen, die voor 's mans redeneering moesten zwij-
gen hem toch van ganser harte ongelijk gaven.

Hier was Lijden onder Gods daden, dat niet met
redeneeren over „Gods-bestel" was uit de wereld te
pruten. Hier was worstelen met groot leed, dat niet
was te overwinnen door een: „NU MOET JE MAAR
BENKEN". Hier was voorbede op 'n plaats en
geen redeneering in de lucht.

Maar o, wat zijn wij — kinderen van onze vaders
der 18e eeuw nog vaak familie van dien man, als het
de besen van het „Onze Vader" betreft.

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Schemering", door D. v. d. Spiegel.
Nijkerk. — G. F. Callenbach.

„Schemering" beantwoordt volkomen aan den titel. In-
derdaad, de personen, over wie in dit boek gehandeld
wordt, leven in schemering. Het licht, het volle licht is
over hen niet opgegaan. Zij hebben wel Gods Woord,
maar zij wandelen niet bij dit licht. Temeer is dit te be-
treuren, omdat hun leven alledroevigst is. Mevrouw
Verhoeven, domini's weduwe, blijft met een zwaar huis-
gezin achter; het gaat met de kinderen niet goed; er is
veel moeite en zorg. En nu laat de schrijver op uitnem-
ende wijze uitkomen, hoe zij allen in schemerlonker rond-
tasten, waardoor hun leven nog te droever wordt. Aan
het einde schijnt het licht echter te dagen. Eerst was het
de schemering, die aan den nacht voorafgaat; nu wordt
het de schemering, die den dag aankondigt. Wij zouden
het boek gaarne wat positiever hebben gewenscht; ook
stuiten woorden als: dat eeuwige wachten, of: dat eeuwige
jagen. Al wordt wel wat veel geredeneerd en beschreven,
zoodat de handeling te zeer ontbreekt, toch blijft het boek
boeien; het pakt en laat niet meer los. Dit tweede deel uit
de Christelijke bibliotheek van Callenbach zal met genoe-
gen door de intekenaren ontvangen zijn.

J. D. WIELENGA.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Amelo (2e pred. pl.): J. J. Bouwman te Urk.
Koog-Zaandijk: H. Veldkamp te Kringscheveer (R'dam).
Midwolda: Hooftersmidde en Genuuden: W. de Graaf, cand.
te Pattershoek.
Pattershoek: D. P. Kalkman te Krumpen aan de Lek.
Schipmuiden: J. de Koning te Vries, (Dr.)

Aangenomen naar:

Wolvega: J. Attena te Stadstanaal-Pekelderweg

Bedankt voor:

Goinga en en Sybrandaboren, ca.: W. Tim te Warns.
Breda: H. W. H. van Andel te St. Pancras.
Wanswerd: P. v. d. Sluis te Onstwedde.

Intrede te:

Pijnaart: H. Lammig, Tekst 2 Cor. 5:19 en 20.
Hoogvliet: H. Hoekstra, cand. Tekst 1 Cor. 15:14 en 20.

Afscheid van:

Leemuden: D. Ringvalda Jr. Tekst Matth. 28:20.

Emeritaat:

De K. J. Cremer, predikant der Geref. Kerk te Haarlem,
werd door de Classis Haarlem om gezondheidsredenen met
ingang van 1 Mei a.s. eervol emeritaat verleend.

Candidaten tot den H. Dienst.

Door de Classis Amsterdam zijn na preparatoir examen met
algemeene stemmen beroepbaar verklaard in de Geref. Kerken
de heeren H. W. Engelkes, Coenturbaan 177 huis te Amster-
dam, P. Goullons, Maasvestraat 14 II te Amsterdam-Zuid, J.
Wegmans, Jac. van Camperstraat 23 te Amsterdam, allen
Theo. cand. aan de Vrije Universiteit alhier. Zij verzoeken
de Kerken wegens voortzetting hunner studien voorloopig
geen beroep op hun uit te brengen, maar zij zijn gaarne
bereid des Zondags de Kerken te dienen.

WATERGRAAFSMEER. Door het overlijden van den heer
P. D. Petersen is het adres van de Geref. Kerk van Water-
graafsmeer veranderd en thans bij den heer S. C. v. d.
Woude, Krugersstraat 18 III, Amsterdam-Oost.

Kerkinstituering.

WOLFEZEN. Onder leiding van Dr J. H. Koers te Ooster-
beek kwam het hier tot instituering van de Geref. Kerk.
De tot onderling en diaken verkozen broeders worden reeds
berestigd in hun ambt. Het adres van den Kerkeraad is bij
Dr E. Smid, Heelsumsche weg 11, Wolfhezen.

Te Marienberg (O.) zal, volgens besluit van de Classis
Ommen, overgegaan worden tot de instituering van een
zelfstandige Gereformeerde Kerk.

Kerkgebouwen.

Te Hengelo (O.) is nu door de Geref. Kerk besloten op
het voor twee jaar gekochte terrein aan de Bankastraat
een kerkgebouw met pastorie te stichten, dat najaar 1929
in gebruik zal worden genomen. Het gebouw zal beneeden
plm. 800 zitplaatsen bevatten en een galerij met plm. 200
zitplaatsen.

Uitbouw.

To Amersfoort heeft de Kerkeraad der Geref. Kerk be-
sloten 1 Sept. a.s. te beginnen met het houden van ge-
reguleerde geloofsoefeningen in „Irene" en te trachten voor
een half jaar een hulpprediker te verkrijgen.

Vacaturendiensten.

De Classis Almkerk der Geref. Kerken heeft als haar
oordeel uitgesproken, dat bij de vervulling der vacature-
diensten aan de predikanten dezelfde vergoeding behoort te
worden uitgekeerd als aan de predikanten van buiten. Aan
de betrokken kerken zal in overweging gegeven worden dien-
overeenkomstig te handelen.

Synodale vergaderingen.

De Part. Synode der Geref. Kerken van Zuid-Holland (Zuid)
is bepaald op Woensdag 20 Juni a.s. te Rotterdam.

Ouderlingconferentie.

Te Goes zal Woensdag 2 Mei a.s. de Zeeuwische Geref.
Ouderlingconferentie gehouden worden. De heer A. de Lange,
ouderling te Goes, zal een referaat houden over: „Het doen
van openbare belijdenis" en Dr J. Douma van Den Haag,
zal refereren over: „Versterking van het Kerkelijk besef".

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Bedankt voor:

Russum: P. de Groot te Rotterdam.

Intrede te:

Amsterdam-Oost: D. Driessen Tekst Exodus 4:20b.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Ierske: A. de Bous te Dirksland en H. Kievid Jan te
Voorschoten.

Beroepen te:

Amsterdam, Vlaardingen, Paterson (N. A.) en Grand Rapids
(N. A.): J. D. Barth te Bodegraven.

Bedankt voor:

Bodegraven en Ridderkerk: J. D. Barth te Bodegraven.

Afscheid van:

Ophoven: J. B. van Oord. Tekst Hand. 20:26 en 27.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Borne (toez.): E. H. Blaauwendraad te Oudwoud bij Kollum.
Forverd: J. C. Jörg te Delfzijl.
Kesteren: P. Kruij te Oudemirdum.
Kralingen en 's Grevelsdam Capelle: G. J. Koolhaas te Oud-
Beijerland.
Maatsbroek: S. Govers Jr te Oldebroek.
Oosterveld (Fr.): C. J. Schweizer te Workum.
Oud-Beijerland (2e pred. pl.): J. J. Timmer te Ermelo.
Wanswerd: A. F. P. Pop te Vaassen.

Aangenomen naar:

Amsterdam: J. C. Koningsberger, Pred. Evang. te Amster-
dam-Noord.
Londorp (Gr.): A. Dijkstra te Saaksam (Gr.)

Bedankt voor:

Groothuizen: J. N. Sevenster te Oldelove, (Gr.)
Garderen: P. Kuyman te Houten.
Den Ham: S. Govers Jr te Oldebroek.
Ophoven: G. Alers te Nieuw-Lekkerland.
Sint Maartensdijk (Z.): J. Kievid te Baarn.
Sleuwyk: J. W. Roebel te Eemond aan Zee.
Tholen (2e pred. pl.): E. J. H. van Leeuwen te Arnhem.
Werkendam: J. J. Kloots te Zwammerdam.

Intrede te:

Amstelveen: W. J. Roscam Abbing, Tekst Lucas 4:16-22.
Daaric: J. L. de Mol Moncourt, Tekst 2 Thess. 3:1a.
Dirksland: C. v. d. Wal, Tekst Phil. 2:5-11.
Nijkerk: C. J. v. d. Graaf, Tekst Ezech. 37:4.
Roerwijk: H. v. d. Elst, Tekst Klaag. van Jer. 8:21.
Schiedam: K. de Bel, Tekst 1 Cor. 1:23 en 24.

Afscheid van:

Amelo: C. J. v. d. Graaf, Tekst Hand. 20:32.

Commissie „Gerkens".

(Arbeid tijdens de Olympische Spelen van de zeven samen-
werkende Geref. Kerken van Amsterdam en omgeving).
Centraal-Bureau: den Texstraat 1, Amsterdam-Centrum.

L. S.

En (vooral) zaken willen wij even onder de aandacht van
de leden onzer kerken brengen.

De eerste is deze. Het Christelijk Sociaal Co-
mité, dat samengesteld is uit afgevaardigden van de Herv.
Gemeente, de Hersteld-Luth. Gemeente, de Herv. Stadsge-
leding, enz., welks zetel is te Amsterdam op de Stadhouder-
skade 157, doet veel moeite de noodige leden voor zijn arbeid
blijven te krijgen, met name voor het werk tot bescherming
van vrouwen en meisjes. Wij stellen dat zeer op prijs, en
houden met de reeling van onzen arbeid ook voortdurend
contact met dit Comité. Nu heeft het ook een sluitregel-
actie op touw gezet, niet alleen plaatselijk, maar ook
landselijk. Wij willen even, omdat men ons van verschil-
lende zijden om nadere inlichtingen verzoekt, en er verwarring
schijnt te heerschen, er opmerkzaam op maken, dat de actie
van genoemd Comité buiten die van onze
Commissie staat en dus de gelden, daarvoor ingeko-
men, ongetwijfeld goed besteed zullen worden, maar niet
ten goede komen aan de actie onzer Geref.
Kerken, gelijk die zal geschieden door onze Commissie. De
sluitregelactie staat dus buiten het werk
onzer Commissie.

De tweede zaak is deze. Wij stelden ons in het begin
voor een uitgebreide verantwoording te doen van alle inge-
komen collecten en giften van kerken en particulieren, die
bij ons kwamen, in de daarvoor in aanmerking komende
bladen. Vanwege de kosten daaraan verbonden, is ons dit
niet mogelijk, temeer daar wij nog niet aan de ongeveer
f20.000 zijn toegekomen, waarop wij onze uitgaven hadden
begroot, terwijl toch het werk reeds in de week van 13 Mei
a.s. een aanvang zal nemen. Echter ontvangt iedere
Kerk en iedere broeder en zuster een kaart
van onzen Penningmeester, den heer H. J.
Zweers, Cornelis Kruisemanstraat 21, Amsterdam, Postre-
king 130133, waarop de ontvangst van zijn gift
of collecta vermeld staat. Mocht iemand zulk een
kaart niet ontvangen, hij of zij schryfe even aan zijn adres
om inlichtingen. Na afloop onzer actie geven wij
dan een generale verantwoording.

Een laatste opmerking. Wij zijn nog niet toe aan
het bedrag onzer begroting. Nog een f5000 onge-
veer, en we zijn er. De actie begint in de week van 13 Mei.
Laten Kerken en particulieren ons nu ten spoedigste helpen,
en in allen gevalle bericht zenden, of wij nog „wat" te wacht-
ten hebben. Het adres van den Penningmeester hebben wij
hierboven vermeld.

Naam van de Commissie,
B. A. KNOPPERS,
Leider Centraal-Bureau.